

MINISTERSTWO NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO
KOMITET POLITYKI NAUKOWEJ

Warszawa, 26.01.2021r

**Stanowisko Komitetu Polityki Naukowej w sprawie Planu Działalności Narodowego
Centrum Nauki w roku 2021**

Komitet Polityki Naukowej pozytywnie opiniuje Plan Działalności Naukowej Narodowego Centrum Nauki na rok 2021 i rekomenduje jego przyjęcie.

Komitet podkreśla, że działalność NCN w znaczącym stopniu przyczynia się do umiędzynarodowienia nauki prowadzonej w Polsce m.in. poprzez zwiększanie liczby konkursów o charakterze nie tylko bilateralnym, ale także obejmujących wielu partnerów międzynarodowych. Pozwala to tworzyć interdyscyplinarne i międzynarodowe zespoły badawcze, które wnoszą znaczący wkład do odpowiedzi na wyzwania stojące przed współczesnym światem. Wartym podkreślenia jest także współfinansowanie konkursów, w których zespoły naukowe z Polski mogą pełnić funkcje lidera badań w przestrzeni międzynarodowej.

KPN uznaje za właściwe i w pełni popiera wdrażanie i promowanie przez NCN polityki Otwartej Nauki. Jednocześnie zwraca uwagę na celowość uwzględnienia w harmonogramie finansowym projektów również możliwości pełnego pokrycia kosztów publikacji wyników badań w trybie *open access*. Konieczne jest jednak zapobieganie finansowania publikacji w tzw. „*predatory journals*”, których celem funkcjonowania jest publikowanie tekstów, po wniesieniu określonej opłaty.

KPN w pełni popiera stanowisko NCN wskazujące na konieczność zwiększenia poziomu finansowania Agencji, tak aby możliwe było zwiększenie odsetka projektów, które uzyskują wsparcie w ramach przeprowadzanych konkursów. Obecnie, ze względu na ograniczone środki, wiele projektów, które zostały wysoko ocenione przez recenzentów nie uzyskuje finansowania.

W tym kontekście Komitet Polityki Naukowej rekomenduje podjęcie następujących działań:

1. Środki finansowe przeznaczone na realizację zadań NCN powinny być adekwatne do przyszłych zadań NCN jako jednego z realizatorów Polityki Naukowej Państwa, zgodnie z opracowanym przez MNiSW dokumentem, będącym obecnie na etapie konsultacji społecznych. KPN opowiada się za znaczącym wzrostem budżetu NCN i ukierunkowaniem ogłaszanych programów na podnoszenie jakości i umiędzynarodowienie realizowanych w ich ramach projektów.
2. Realizacja badań podstawowych wiąże się nierozzerwalnie ze swobodą i brakiem ograniczeń w doborze tematyki naukowej. Jednak globalne wyzwania stawiają przed nauką konkretne zadania, wspierane m.in. przez organizacje międzynarodowe takie jak UE (np. Zielony Ład) czy ONZ (Cele Zrównoważonego Rozwoju 2030). W planach NCN na rok 2021 znajduje się częściowa odpowiedź na te wyzwania poprzez uczestnictwo w programach europejskich sieci naukowych i realizacji programów dedykowanych konkretnym problemom np. program JPIAMR-ACTION – *Antimicrobial Transmission Interventions*. Jednak w ocenie KPN plany NCN powinny w większym stopniu akcentować konieczność finansowania badań mieszczących się w głównych nurtach badań globalnych poprzez rozszerzenie udziału bezpośredniego w międzynarodowych agendach badawczych lub otwarcie programów krajowych odpowiadających na te wezwania.
3. Konieczne jest dalsze zwiększanie liczby wspólnych działań pomiędzy NCN i innymi krajowymi agencjami finansującymi badania w tym: ABM, NAWA i NCBiR w celu pełniejszego wykorzystania potencjału naukowego ośrodków naukowych w Polsce. Przedsięwzięcia te powinny cechować się elastyczną formą organizacji, natomiast ich aktywność należy ukierunkować na realizację projektów odpowiadających na kluczowe wyzwania społeczne i ekonomiczne świata XXI wieku.
4. W ocenie efektywności wykorzystania środków przyznawanych przez NCN zasadne jest zdefiniowanie, wprowadzenie i monitorowanie wskaźników, które mierzą wydajność wydatkowania środków w perspektywie krótkoterminowej w oparciu np. o liczbę i jakość publikacji w przeliczeniu na kwotę dofinansowania i w perspektywie długoterminowej mierzonej np. liczbą złożonych i uzyskanych projektów ERC w następstwie uzyskanego wsparcia z NCN. Tak określone wskaźniki mogłyby stanowić miarę wpływu NCN w realizację polityki naukowej państwa.

Jednocześnie w kontekście planu działalności NCN na 2021 rok Komitet Polityki Naukowej dostrzega problem ograniczania aktywności niektórych badaczy, o wybitnym dorobku, do starania się o granty NCN (lub inne krajowe), rezygnując z ubiegania się o granty z programów Unii Europejskiej oraz z innych międzynarodowych instytucji finansujących badania naukowe. W związku z tym KPN podejmie dyskusję w sprawie instrumentów motywujących wybitnych naukowców do podejmowania wysiłków na rzecz uczestniczenia w międzynarodowych konkursach o projekty naukowe o prestiżowym znaczeniu.

Komitet Polityki Naukowej podkreśla, że Narodowe Centrum Nauki właściwie realizuje swoje zadania i pozytywnie wpływa na poziom nauki realizowanej w Polsce. Kluczowe jest zatem zagwarantowanie jego dalszego rozwoju. Konieczne jest jednak dalsze analizowanie jego działalności i monitorowanie efektów realizowanych programów.

Przewodnicząca
Komitetu Polityki Naukowej

Prof. dr hab. Anna Chełmońska-Soyta